

Η Φ Α Ρ Ι Σ

Εκδίδεται από τόν Σύλλογο Αποφοίτων Σχολείων Φάριδος

ΕΔΡΑ: Ξηροκάμπι Σπάρτης

●
Συντακτική Επιτροπή: Γεώργ. Θ. Καλκάνης, Θεόδ. Σ. Κατσουλάκος, Παναγ. Η. Κομνηνός

●
Επιμελητής έκδοσης: Σταύρος Θ. Κατσουλάκος, Συρακουσών 101, Λαμπρινή, Αθήνα

Ταμίας: Ιωάννης Π. Κονίδης, Ξηροκάμπι

ΣΥΝΔΡΟΜΗ:

Εσωτερικού ετήσια Δραχμές 1.000

Εξωτερικού ετήσια Δολλάρια Η.Π.Α. 20

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελ.
Σ. Θ. Κατσουλάκου, Λακωνία	3
Ν. Μπουραζέλη, Το πρώτο μου ταξίδι στη Σπάρτη	6
Γ. Θ. Καλκάνη, Τα αερόστατα στο Ξηροκάμπι τη 10ετία 1960-70.....	8
Οδυσσέα, Ο μπάρμπαρς μου ο Παναγιωτάκης	10
Θ. Μ. Κωτσάκη, Κοινοτικός προγραμματισμός	11
Χ. Α. Καπετανάκου, Παλιές ενθύμησες	12
Εκκλησιαστικά νέα του χωριού μας	13
Γ. Θ. Τάσση, Νοσταλγικό άρωμα βιβλίου	14
Π. Η. Κονίδη, Ιερόθεος, ο τελευταίος ηγούμενος της Ιεράς Μονής Γόλας	15
Τα νέα μας	16

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Το «ρίξιμο» του αερόστατου...

ΣΚΙΤΣΟ: Γ. Θ. Καλκάνη

Η Φ Α Ρ Ι Σ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΦΑΡΙΔΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ΄ - ΤΕΥΧΟΣ 13ο - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1996

ΛΑΚΩΝΙΑ

II. ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ: ΜΠΑΡΔΟΥΝΙΑ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΝΗ

Το παρακάτω κείμενο είναι η συνέχεια της μεταφρασμένης εργασίας του Η. Α. Ormerod, Lakonia: II Topography. Bardounia and North-Eastern Maina, ABSA 16 (1909) 62-71, της οποίας το Α΄ μέρος έχει δημοσιευθεί στο προηγούμενο τεύχος.

«Η κύρια αλυσίδα του Ταυγέτου, νότια του Αγίου Ηλία (πάνω από την Κουμουστά και το Ξηροκάμπι), συνεχίζεται από μια σειρά χαμηλότερες κορυφές, οι οποίες συνεχίζουν να κρατούν μια κατεύθυνση προς τα νότια. Όπως έχω πει, ένας σημαντικός δρόμος περνάει πάνω από το μονοπάτι μεταξύ του Αγίου Ηλία και της Ανίνας, πάνω από τις Αρκίνες¹⁴. Η θέση των Αρκινών, παρόλο που το χωριουδάκι τώρα αποτελείται μόνο από δύο πρόχειρες καλύβες, έχει καθαρά σημαντικό ρόλο ως προς τις αρχαιότητες. Κοντά στο χωριό, ο Τσουντας ανακάλυψε και ανέσκαψε ένα μικρό θολωτό τάφο¹⁵ και το Μάρτιο του 1910 ένας διάδρομος ενός παρόμοιου τάφου φανερώθηκε από τον ιδιοκτήτη που έσκαβε για πέτρες. Όταν επισκέφθηκα το σημείο τον επόμενο Μάιο, οι τοίχοι του διαδρόμου, χτισμένοι με μικρές πέτρες και η οροφή συγκείμενη από μεγαλύτερες πλάκες, ήταν ορατοί σε ύψος 75 m¹⁶.

Ο Τσουντας μιλάει για αρχαία υπολείμματα που ανακαλύφθηκαν σε ένα μέρος που καλείται "ο Σπαρτίας", δυτικά των Αρκινών¹⁷. Αλλά τα μόνα κλασικά

14. Για το δρόμο αυτό, βλ. Τσουντας (Έφ. Αρχ. 1889, σ. 132), ο οποίος παρατηρεί ότι, όταν η Σπάρτη και τα βορειότερα χωριά χρησιμοποιούσαν την πορεία της Λαγκιάδας για την Καλαμάτα, όλα τα νοτιότερα χωριά χρησιμοποιούσαν την πορεία από τις Αρκίνες.

15. Ορ. cit., p. 132 και «Πρακτικά», 1889, σ. 22.

16. Ο τάφος έχει από τότε ανασκαφεί από το Δρ. Σωτηριάδη και είχε βρεθεί χωρίς να περιέχει τίποτα.

17. Ορ. cit., p. 132. Όταν ανέτρεξα και έψαξα γι' αυτό στις Αρκίνες, το όνομα έμοιαζε άγνωστο.

ερείπια που είδα, αποτελούντο από ένα μικρό ανάγλυφο μεταγενέστερης εποχής, που παρίστανε ένα γυμνό άντρα με τα 3/4 του προσώπου του. Η δουλειά είναι φτωχή, οι αναλογίες κακές και το όλο πολύ ξεφτισμένο. Είχε βρεθεί στην όχθη ενός μικρού χειμάρρου κοντά στις Αρκίνες και εκρατείτο στους Γοράνους, για να σταλεί στο Μουσείο της Σπάρτης.

Οι Αρκίνες είναι προσιτές από δύο πορείες. Από το δρόμο που οδηγεί από την κοίτη του ποταμιού των Γοράνων και από έναν άλλο που οδηγεί από το Ξηροκάμπι δια μέσου του δρόμου της Κουμουστάς¹⁸.

Ο δεύτερος δρόμος ανεβαίνει το φαράγγι της Ρασίνας¹⁹, στο οποίο μπορούν να βρεθούν τα ίχνη ενός αρχαίου αυλακιού, που κόβονται από το βράχο πάνω από την αριστερή όχθη του χειμάρρου. Στην είσοδο του φαραγγιού κοντά στο Ξηροκάμπι, βρίσκεται ένα αρχαίο γεφύρι πολυγωνικής κατασκευής, αλλά η κατασκευή του ανάγεται από τον Leake στη ρωμαϊκή εποχή²⁰. Από την Κουμουστά ο δρόμος οδηγεί στις Αρκίνες δια μέσου του μοναστηριού της Γόλας²¹, κοντά στο οποίο έχουν βρεθεί τάφοι, πιθανότατα μεσαιωνικής εποχής. Ο Ross²² αναφέρει την ανακάλυψη πλήθους ελληνιστικών νομισμάτων και ότι ο δόκτωρ Κομνηνός έχει στην κατοχή του ένα ελληνιστικό βάζο από έναν τάφο της γειτονιάς του.

Ένας δρόμος που οδηγεί νοτιότερα από τους Γοράνους διασχίζει το ύψωμα, προς τα πάνω νερά του Αρνιώτικου ή Μπαρδούνια ποταμού στην Άρνα, τα οποία υψώνονται σε μια χαράδρα κοντά στην Άρνα και διασχίζουν τα χωριά Άγιος Νικόλαος, Αρχοντικό και Λίμπερδο, και φτάνουν στη θάλασσα νότια του Γυθείου²³. Η περιοχή που βρέχεται από το Αρνιώτικο και τους παραποτάμους του είναι τώρα πυκνοκατοικημένη και το μεγάλο κάστρο της Μπαρδούνιας κοντά στον Άγιο Νικόλαο ομολογεί τη σπουδαιότητά της τα μεσαιωνικά χρόνια. Τα ερείπια της κλασικής εποχής παρ' όλ' αυτά είναι περιορισμένα.

18. Το χωριό της Κουμουστάς πρόσφατα έδωσε δύο ερυθρά πήλινα κεφάλια, που τώρα βρίσκονται στην κατοχή του Δρ. Κομνηνού στο Ξηροκάμπι.

19. Έχει σχέση με τον αρχαίο Ερασίνο· βλ. Bursian, II, p. 132· Curtius II, p. 265.

20. Leake, «Πελοποννησιακά», p. 117 («Οι τοίχοι ήταν πραγματικά πολυγωνικής μορφής, αλλά όχι της πολύ διαδεδομένης»). Ένα σχέδιο στον Mure «Ημερολόγιον ενός ταξιδιού στην Ελλάδα» (II, pl. VII) έχει αναπαραχθεί από τον Leake. Βλ. επίσης Ross, II, p. 243· Bursian, II, p. 132· Curtius II, p. 265· Τσουντας, op. cit., p. 132.

21. Η Γόλα είναι προσπελάσιμη από μιαν άλλη, αλλά πιο δύσκολη πορεία, μέσω της Μονης Ζερμπίτσας. Το ανάγλυφο, που αναφέρεται από τον Ross (II, p. 243) στη Ζερμπίτσα, λέγεται ότι έχει μεταφερθεί στη Σπάρτη, παρόλο που δεν βρίσκω καθόλου αναφορά γι' αυτό στον κατάλογο του Μουσείου.

22. Op. cit., II, p. 212.

23. Ο Leake («Μοριάς», I, pp. 255, 266 sqq), ο Ross (II, p. 216) και οι εντόπιοι αρχαιολόγοι αναγνωρίζουν το Αρνιώτικο ως τον Σμήνο του Παυσανία (III, 24, 9). Ο Curtius (II, p. 275), ο Frazer (Paus. III, p. 392) και ο Foster (B.S.A. XIII, p. 233) προτείνουν τον ποταμό Πασσαβά, τον οποίο ο Forster αποκαλεί Τουρκόβρυση.

Ελληνικοί τάφοι και νομίσματα αναφέρονται και στην 'Αρνα²⁴. Τα νομίσματα που είδα στο χωριό, πάντως, ήταν βυζαντινά, εκτός από μια εξαίρεση. Δεν υπάρχει τίποτα περισσότερο να αναφερθεί μέχρι που φτάσαμε στην Στροντζά. Στο σχολείο του χωριού είδα το κεφάλι, το στήθος και το δεξιό μηρό ενός αρχαϊκού αγάλματος τύπου Απόλλωνα. Το πρόσωπο ήταν περίπου εντελώς κατεστραμμένο, αλλά η εμφάνιση των μαλλιών και το σχήμα του απομεινάντος μηρού δεν άφηναν αμφιβολίες ως προς τον τύπο²⁵. Μπορούσα να εξακριβώσω μόνο το ότι είχε βρεθεί σε ένα διπλανό κήπο.

Κάτω από τη Στροντζά, κάπου δέκα λεπτά πάνω από τη γέφυρα στο δρόμο προς το Αρχοντικό, βρίσκονται τα ερείπια του υδραγωγείου που ανακαλύφθηκε από τον Ross²⁶. Είναι ένα ορθογώνιο κομμένο μέσα στο βράχο πάνω από την αριστερή όχθη του χειμάρρου. Σε κάθε πλευρά ήταν σκαλισμένη μια μικρή ανάγλυφη μορφή, η οποία στην πάνω πλευρά έχει καταστραφεί από έναν χωρικό. Η άλλη, ήταν μικρή και παρίστανε έναν γυμνό άντρα (τον Ηρακλή) να ξεκουράζεται σε ένα ρόπαλο. Μερικές εκατοντάδες βήματα πάνω στο χείμαρρο βρίσκεται μια ρωμαϊκή κατασκευή από πέτρα και ασβέστη που συνδέει πρωτότυπα τις όχθες του χειμάρρου. Είναι ορατές δύο εξέδρες στην αριστερή όχθη και στο μέσο του ποταμιού· περισσότερα ίχνη φαίνονται στον ποταμό μεταξύ Στροντζάς και Αρχοντικού. Ο Ross²⁷ σκέφτηκε ότι αυτό το υδραγωγείο οδηγούσε αρχικά στο Γύθειο και αυτό πιθανόν τον επηρέασε και ταύτισε το Αρνιώτικο με τον Σμήνο.

Δεν υπάρχει τίποτα παραπάνω να δει κανείς μέχρι να φτάσει στο χωριό Λίμπερδο, κοντά στο οποίο υπάρχει η εκκλησία του Αγίου Δημητρίου, χτισμένη κυρίως από αρχαία τούβλα και περιέχει δύο ιωνικά κιονόκρανα στο νάρθηκα. Αυτό έχει ήδη περιγραφεί από τον κύριο Φόρστερ, μαζί με τα ερείπια στην Παλαιοχώρα στην άλλη πλευρά του ποταμού, που ταυτίστηκε με τις αρχαίες Αιγιές²⁸.

Σταύρος Θ. Κατσουλάκος

24. Βλ. Τσουντας (op. cit.), ο οποίος πιστεύει ότι το όνομα 'Αρνα είναι πιθανότατα αρχαίο.

25. Ο μηρός μετρημένος 58 εκ. από το γόνατο ως το ισχίον.

26. Op. cit. II, p. 221· B.S.A. XIII, pp. 226, 227 όπου καμιά αναφορά δεν γίνεται για τον απολογισμό του Ross.

27. Op. cit. II, p. 222· βλ. Paus. III, 24.9, «ὕδωρ πιεῖν ἤδὲ εἶπερ ἄλλος τις παρασχόμενος ποταμός». Ο δρόμος προς το Γύθειο περιγράφεται από τον Forster, B.S.A. loc. cit.

28. B.S.A. XIII, p. 231.

Το πρώτο μου ταξίδι στη Σπάρτη

Γεννήθηκα την 26-7-1910 στο Παλαιοχώρι. Το χωριό μου είχε 34 σπίτια και 140 κατοίκους. Σχολείο δεν υπήρχε, ούτε μαγαζί, ούτε καφενείο. Εκκλησία είχε, τον Άγιο Νικόλαο. Ο παπάς, αείμνηστος Κολλιναίτης, ερχόταν ανά τρίτη Κυριακή. Τις άλλες δύο λειτουργούσε και στα άλλα δύο μικρά χωριά, Μούσγα και Κατσουλαίικα. Και τα τρία χωριά υπάγονταν στην κοινότητα Δάφνης (Καμινίων).

Δύσκολη πολύ η ζωή τότε. Παντού φτώχεια, μεγάλες οικογένειες. Η δική μας είχε τέσσερα αγόρια και τέσσερα κορίτσια. Κοινωνική πρόνοια δεν υπήρχε, εισοδήματα λίαν πενιχρά, κυρίως από λάδι και καρύδια. Δια την εξοικονόμηση κι άλλων, τρέφαμε μια γουρούνα η οποία ανά τετράμηνο γεννούσε 10-12 γουρουνάκια. Ύστερα από σαράντα ημέρες ήταν ώριμα προς πώληση και επωλούντο σε πολύ καλή τιμή στο παζάρι της Σπάρτης κάθε Σάββατο.

Ήταν Οκτώβριος του 1918. Ήμουν μόλις οκτώ ετών και πήγαινα στη δευτέρα τάξη του Δημοτικού Σχολείου. Τα γουρουνάκια ήταν ώριμα προς πώληση. Με φώναξε ο αείμνηστος πατέρας μου και μου είπε:

— «Νικολάκη, είσαι τυχερός και θα σε πάρω αύριο στη Σπάρτη, να πουλήσουμε εύκολα τα γουρουνάκια».

Πήδηξα από τη χαρά μου. Θα έβλεπα τη Σπάρτη, που τόσα σπουδαία είχα ακούσει.

Μεγάλη υπόθεση για μένα το γεγονός αυτό, που εκτός από το χωριό μου και τα Καμίνια, που ήταν το σχολείο, ουδέν άλλο εγνώριζα. Ξεκινήσαμε λοιπόν πολύ πρωί. Η ώρα ήταν πέντε το πρωί, όπως άκουσα τον πατέρα μου να λέει. Για ρολόι που δεν υπήρχε, χρησιμοποιούσε λίαν επιτυχώς τα διαδοχικά λαλήματα των κοκοριών και τους διάφορους αστερισμούς.

Τα δώδεκα γουρουνάκια λοιπόν τα τοποθέτησαν οι γονείς μου σε δυο μεγάλα καλάθια (πολυτάρια), από έξι στο καθένα. Στον πυθμένα (πάτο) έριξαν λίγα άχυρα για να μην πληγώνονται. Γύρω από κάθε καλάθι έδεσαν ένα μεγάλο πανί (σεντόνι) που τα εμπόδιζε να βγουν. Τα φόρτωσαν στο άσπρο άλογο μας. Στο μέσο του σάγματος τοποθέτησαν εμένα και μου είπαν να κρατιέμαι καλά από τα δύο καλάθια για να μην πέσω.

Όλα σε λίγο ήταν έτοιμα. Η αείμνηστη μητέρα μου μας είπε «καλό ταξίδι». Ξεκινήσαμε. Εγώ ήμουν γεμάτος χαρά και συγκίνηση. Αρχικά ακολουθήσαμε ημιονική οδό. Μπροστά πεζός ο πατέρας μου κρατώντας ένα μικρό φαναράκι. Το σκοτάδι ήταν πυκνό. Ακολουθούσε το άλογο, ο πολύτιμος αυτός βοηθός του πατέρα μου. Εγώ ήμουν σιωπηλός πάνω στο σάγμα. Τα γουρουνάκια στα καλάθια ήταν πολύ ήσυχα. Περάσαμε από την άκρη του Ξηροκαμπίου. Ακούγονταν γαυγίσματα σκυλιών και λαλήματα κοκοριών.

Μετά μιάμιση περίπου ώρα νυκτερινής πορείας, αφήσαμε την ημιονική οδό κοντά

στο χωριό Τραπεζοντή και μπήκαμε στο δημόσιο δρόμο Σπάρτης-Γυθείου, τη δημοσιά, όπως την έλεγαν τότε. Ο ήλιος ακόμη δεν είχε ανατείλει. Μπαίνοντας στη δημοσιά, είχα την πρώτη μου έκπληξη. Ατένιζα για πρώτη φορά έναν τόσο μακρύ και πλατύ δρόμο, πάνω στον οποίο εκινούντο πολυάριθμοι χωρικοί. Ο δρόμος ήταν γεμάτος από άλογα, μουλάρια και γαϊδούρια, στα οποία είχαν ιππεύσει χωρικοί.

Όλοι βιαστικά κατευθύνονταν προς το παζάρι αλληλοκαλημεριζόμενοι, όπου θα έκαναν τις αγορές τους. Κανένα τροχοφόρο δεν εκινείτο. Μετά μία περίπου ώρα φτάσαμε στη Σπάρτη. Ο ήλιος μόλις είχε ανατείλει. Δεύτερη έκπληξη με περίμενε. Εισσερχόμενοι στην πόλη, δεν προλάβαινα κοιτάζοντας δεξιά και αριστερά να βλέπω και να θαυμάζω υψηλά κτίρια και καταστήματα. Συλλάβιζα τις διάφορες επιγραφές που είχαν τα καταστήματα.

Τελικά φτάσαμε στο χώρο του παζαριού. Ξεφορτώσαμε τα καλάθια. Έμεινα κοντά σε αυτά και ο πατέρας μου παρέδωσε το άλογο σε κοντινό χάνι. Επέστρεψε αμέσως και άρχισε το έργο του. Τον θαύμαζα πώς διαλαλούσε το εμπόρευσμά του και προσέλυε τους αγοραστές. Είχε μεγάλη εμπειρία. Σε μισή περίπου ώρα τα γουρουνάκια είχαν πουληθεί. Οι τσέπες του πατέρα μου από άδειες που ήταν, γέμισαν χρήματα. Μου έδωσε και μένα για χαρτζιλίκι δύο μπακιρένιες δεκάρες. Η χαρά μας ήταν μεγάλη.

Εν τω μεταξύ περπατήσαμε όλο το χώρο του παζαριού και αγοράσαμε είδη για το σπίτι. Ο πατέρας μου με ευχαρίστηση μου εξηγούσε κάθε καινούριο και άγνωστο που έβλεπα. Στο υπόγειο οινομαγειρείο του Ι. Λαδά, κατεβήκαμε και φάγαμε ωραία φασολάκια. Μετά το φαγητό πήγαμε στο χάνι για το άλογο. Σ' ένα μεγάλο χάνι μπήκε ο πατέρας μου και παρέλαβε το άσπρο άλογο, το οποίο ήταν πολύ ήσυχο και μεγάλης αντοχής. Εγώ τον περίμενα στην είσοδο χαζεύοντας αυτούς που μπαινόβγαιναν στο χάνι για να πάρουν τα ζώα τους. Μια μεγάλη πινακίδα στην πόρτα της εισόδου μου τράβηξε την προσοχή που έγραφε: «Χάνι ευρύτατον, Φελλίας και Μπαρδούνιας, για τα μη παραδιδόμενα είδη στις χείρας του Διευθυντού, είναι ανεύθυνος»!

Δεν άργησε ο πατέρας μου να εξέλθει με το άλογο. Πλήρωσε μια δραχμή για τη φύλαξη του στο Διευθυντή, τον αποχαιρέτησε και πήραμε το δρόμο της επιστροφής. Άφηνα τη Σπάρτη κατάπληκτος. Ο φακός της μνήμης μου ήταν πολύ ισχυρός και ο πανδαμάτωρ χρόνος δεν αλλοίωσε τίποτε από όσα είδα. Όλα τα θυμάμαι σαν να τα είδα χθες. Μεγάλωσα τελειώνοντας το Σχολαρχείο Ξηροκαμπίου με Σχολάρχη μου τον αείμνηστο Βολτή Δημήτριο, το Γυμνάσιο Σπάρτης με Γυμνασιάρχη τον αείμνηστο Καμαρινό Σωτήρη και τελικά τη στρατιωτική σχολή Ευελπίδων. Αξιώθηκα από το Θεό να επισκεφθώ ως συνταξιούχος Συνταγματάρχης Λονδίνο, Παρίσι και Βερολίνο. Ισχυρή η εντύπωση και από τις τρεις μεγαλουπόλεις. Όχι όμως και από εκείνη της Σπάρτης, η οποία ήταν και παραμένει μέχρι σήμερα ανεξίτηλη.

Νικόλαος Μπουραζέλης

Τα αερόστατα στο Ξηροκάμπι τη 10ετία 1960-70

Πολλά παιδιά, τότε, στα χωριά μας (όπως και τώρα στο Ξηροκάμπι, μετά από την έξαρση της μετανάστευσης). Και η παράδοση ισχυρή, που ήθελε την 'Ανοιξη, την εποχή της Αποκριάς, εκτός από τις γιορτές, τις φωτιές και τους χαρακητούς, και το «πέταγμα» αεροστάτων.

Η τεχνογνωσία δεδομένη, μεταφερόμενη από «γενιά» σε «γενιά» παιδιών, τα μέσα λίγα αλλά αρκετά, μαζί με την εφευρετικότητα, για την κατασκευή και το πέταγμα.

Πολύχρωμες «κόλλες» από χαρτί διαστάσεων 1.0 μ. × 0.5 μ. περίπου, που έπρεπε να είναι ελαφρές αλλά και ανθεκτικές, από το βιβλιοπωλείο-χαρτοπωλείο του χωριού. Κόλλα αυτοσχέδια, από αλεύρι και νερό, που έπρεπε να χρησιμοποιείται με μέτρο, γιατί προσέθετε βάρος.

Η σύνθεση, το «κόλλημα», απαιτούσε εσωτερικό χώρο, γιατί ο αέρας δυσκόλευε τη δουλειά. Ο μακρύς διάδρομος του σχολείου ήταν ο πιο κατάλληλος. Δύο συνεργεία γονατιστών παιδιών ένωσαν τις χάρτινες κόλλες σε δύο μεγάλα παραλληλόγραμμα, συνήθως διαστάσεων 2 μ. × 5 έως 8 μ. Αυτά, στη συνέχεια, ετοποθετούντο το ένα επάνω στο άλλο, αφού η μια από τις μικρές τους πλευρές διαμορφωνόταν σε γωνία ώστε να σχηματίσουν «μύτη». Μετά τα δύο μεγάλα κομμάτια ενωνόντουσαν με τα άλλα κατά μήκος των τριών πλευρών, ώστε να σχηματισθεί ένας κυλινδρικός σωλήνας με κωνική μύτη (η κορυφή) και άνοιγμα απέναντι. Στο άνοιγμα έπρεπε να γίνει η δυσκολότερη δουλειά, η προσαρμογή του «στεφανιού».

Παράλληλα με το κόλλημα γινόταν και το στεφάνι. Ένα καλάμι σχιζόταν κατά μήκος του στα τέσσερα και ένα από τα κομμάτια του λειαινόταν με προσοχή. Μετά εκάμπτετο για να σχηματίσει περιφέρεια κύκλου, με διάμετρο όση και το άνοιγμα του χάρτινου σωλήνα με την κωνική μύτη. Δύο σύρματα δένονταν στο στεφάνι ως κάθετες διαμέτροι του κύκλου, ώστε να εξασφαλίζουν και να διατηρούν το κυκλικό του σχήμα (αλλά και χρησιμεύουν για το κρέμασμα του σφουγγαριού, στο κέντρο, όπως θα δούμε στη συνέχεια). Η δυσκολία βρισκόταν στην προσαρμογή του στεφανιού στο άνοιγμα του χάρτινου σωλήνα· ράψιμο με κλωστή και ενίσχυση του χαρτιού με διπλό-τριπλό στρώμα χαρτιού και κόλλας, βοήθουσε την κατάσταση.

Χρειαζόταν και το «σφουγγάρι». Συνήθως αντί σφουγγαριού, μερικά κουρέλια και λίγο πριονίδι, τυλιγμένα ώστε να σχηματίζουν μια μικρή μπάλα, όσο μια γροθιά. Δεμένο με σύρμα που κατέληγε σε άγγιστρο (άγγιστρο ανοικτό, θα δούμε γιατί...), έμενε βυθισμένο σε πετρέλαιο σε όλη τη διάρκεια της κατασκευής.

Και έφθανε η ώρα του πετάγματος. Με φωνές, με αλαλαγμούς, μεταφερόταν —όλοι βοηθούσαν— στο σημείο που είχε επιλεγεί. Δεν ήταν εύκολη η επιλογή αυτού του σημείου. Έπρεπε να είναι κοντά σε κάποιο κτίσμα, με μπαλκόνι ή εξοχή στο ύψος του αερόστατου και ο αέρας να μη φυσάει προς το κτίσμα. Στο μπαλκόνι ανέβαινε ένας από τους αρχηγούς της επιχείρησης, για να κρατήσει τη μύτη του αερόστατου. Ακριβώς από κάτω μια μικρή φωτιά ήταν αναμμένη για να το «φουσκώσει» με ζεστό αέρα. Γύρω-γύρω όλοι ήθελαν να κρατούν το στεφάνι. Όμως προσοχή στο φούσκωμα· όχι πολύ χαμηλά για να μην πιάσουν φωτιά οι κόλλες και όχι για πολλή

ώρα' αρκετή όμως για να ζεσταθεί, αλλά να μη γίνει η άνωση μεγαλύτερη από την αντοχή του χαρτιού, κυρίως στα σημεία της ένωσής του με το στεφάνι.

Το σφουγγάρι είχε ήδη κρεμασθεί στο σημείο τομής των δύο συρμάτων του στεφανιού, στο κέντρο του¹, δεν είχε όμως ανάψει ακόμη για να «κρατήσει περισσότερο».

Οι στιγμές ήταν κρίσιμες και οι χειρισμοί λεπτοί! Υπερβολική βιασύνη και το αερόστατο δεν ανέβαινε καν ή έπεφτε μετά από λίγα μέτρα... Μεγάλη καθυστέρηση και το χάρτινο τμήμα του έφευγε χωρίς το στεφάνι. Γι' αυτό ο πιο έμπειρος της παρέας αναλάμβανε, μόνος του, την τελική φάση του πετάγματος.

Το αερόστατο κατέβαινε σιγά σιγά, το σφουγγάρι άναβε και το αερόστατο αφηνόταν, αφού του δινόταν όμως —απαραίτητα— μια περιστροφική, γύρω από τον άξονά του, κίνηση...

(Αλήθεια, ποιός μας έμαθε αυτό το μυστικό της βλητικής², από ποιά εποχή, ποιά μνήμη διέσωσε και μετέφερε αυτή τη γνώση/πληροφορία στα παιδιά του χωριού, πληροφορία που δεν καταλαβαίναμε τότε βέβαια, αλλά την ακολουθούσαμε;).

Μέσα σε αλαλαγμούς φοβερούς (το όνειρο της υπερνίκησης της βαρύτητας), το αερόστατο συνήθως έφευγε και άρχιζαν οι εκτιμήσεις, «καλά πάει», «ωχ, ο καπνός είναι πιο ψηλά, πέφτει...». 'Αρχιζε όμως και το «κυνήγι».

Το κυνήγι του αερόστατου ήταν αναπόσπαστο μέρος —και ίσως το πιο συναρπαστικό— της επιχείρησης. Δεκάδες παιδιά έτρεχαν, μερικά και με ποδήλατα, προς την κατεύθυνση που ακολουθούσε.

Μερικές φορές το χάναμε (στην περίπτωση αυτή δεν ανησυχούσαμε για φωτιά, αφού η εποχή αλλά και οι μέρες προσέχαμε να μην την ευνοούν). Άλλες φορές, αν και ήμασταν ήδη εκεί όπου έπεφτε, τα δένδρα το ξέσκιζαν. Τις πιο πολλές φορές όμως το «πιάναμε» και έπεφτε... ένα χτύπημα στο αναμμένο ακόμη ή ζεστό σφουγγάρι για να πέσει (γι' αυτό ήταν κρεμασμένο με ανοικτό άγγιστρο) και θριαμβευτική επιστροφή... επισκευή —αν χρειαζόταν— και ξαναπέταγμα.

Τα αερόστατα στο Ξηροκάμπι, χαρά όλων μας στα ήσυχα παιδικά μας χρόνια, μαγεία και έμπνευση για πολλούς, απορία και κέντρισμα —αφετηρία, θα έλεγα— για μερικούς από εμάς.

Γ. Θ. Καϊκάνης

1. Το αναμμένο σφουγγάρι, εκτός του ότι τροφοδοτούσε με ζεστό αέρα, αποτελούσε και το «φορτίο» του αερόστατου, τοποθετημένο φυσικά χαμηλά, ώστε να εξασφαλίζεται η ευστάθεια (μέτακέντρο υψηλότερα από το κέντρο βάρους και το κέντρο άνωσης).

2. Η περιστροφική κίνηση περί τον άξονα είναι απαραίτητη για τη διατήρηση της μεταφορικής κίνησης σε ευθεία τροχιά (βλ. και τις ελικοειδείς ραβδώσεις του εσωτερικού της κάνης των πολεμικών όπλων, που προσδίδουν και περιστροφική κίνηση στα βλήματα)³ η περιστροφική περί τον άξονά του κίνηση προσδίδει στροφορμή στο κινητό με διάνυσμα παράλληλο προς τον άξονα, ενώ η αρχή διατήρησης της τελευταίας εξασφαλίζει τη σταθερότητα της διεύθυνσής του και παραλληλία του διανύσματος της στροφορμής και της επιθυμητής, κατά τον άξονα, τροχιάς...

βλ. και:

- βίντεο με στιγμιότυπα της κατασκευής του αερόστατου στην τελευταία σελίδα
- Μ. Σ. Κουμουτσίδη, "Αναμνήσεις από την Αποκρία / το Αερόστατο", η Φάρις, 151, Απρ. 2012, σελ. 13
- Kalkanis, G. (1998), "The Physics of Ancient and Modern Greek Toys" (invited talk) και Tsakonas, P., Kalkanis, G. (1998), "The Aerostaton / Aerostat in Greek Tradition as a Toy and an Experiment - Its Construction, Mode of Operation, Simulation, Physics, and our Teaching Approach", 1998 ICPE Conference: "Hands-On Experiments", Duisburg, Germany για τη φυσική του αερόστατου. (δημοσιεύσεις αναρτημένες και στο <http://micro-kosmos.uoa.gr> => οι Δημοσιεύσεις)

Ο μπαρμπας μου ο Παναγιωτάκης

Ο μπαρμπας-Παναγιωτάκης, όχι που ήταν αδελφός της μάνας μου, ήταν ο καλύτερός μας συγγενής. Φορούσε τραγιάσκα, πουκάμισο χωρίς γιακά, και γιλέκο. Έτσι τον φέρνω στο νου μου.

Άνθρωπος θρησκευόμενος βόηθε τη φτώχεια, που τότε περίσσευε. Διάβαζε τα βράδια, με το λυχνάρι κρεμασμένο στο λυχνοστάτη και τα γυαλιά κατεβασμένα ως τη μύτη, την Ιερά Σύνοψη και καμιά φορά ακουγόταν να ψέλνει. Κράταε όλες τις νηστείες. Ποτέ δεν άνοιγε αυλακιά στο σπορειό, χωρίς να κοιτάξει ψηλά τον ουρανό και να κάνει το σταυρό του. Τη μέρα της Βάφτισης του Χριστού γύριζε και άγιαζε με το διαβασμένο νερό τα δικά του χτήματα και τα δικά μας.

Δεν ήταν πλούσιος. Σώγαμπρος είχε πάει και, από τότε που έχασε τη συχωρεμένη τη γυναίκα του, είχε κανονίσει τα χτήματα και το σπίτι να πάνε στους συγγενείς της. «Αυτό είναι το πρόπον», έλεγε. Αληθινός νοικοκύρης. Είχε τάξη σε όλα του. Οι λιόσκαλες κρεμασμένες στην καλύβα, να μην τις βλέπει ο ήλιος και ανοίξουνε. Το κασόνι με το στάρι, το τεπόζιτο με το λάδι σκεπασμένα μ' ένα ρούχο, μη σκονίζονται. Τα πολυτάρια ανάποδα, τα ξύλα καλοφτιαγμένη τρακάδα κι ο βασιλικός στην τίκλα της πόρτας κατατρύφερος.

Στη γιορτή του, την Παρασκευή της, Λαμπρής, τρώγαμε στο σπίτι του κι ήτανε οι στιγμές που χαιρόταν περισσότερο. Έτσι νόμιζε πως έκανε το χρέος του καλύτερα.

«Η χαρά, όταν δίνεις, είναι μεγαλύτερη», έλεγε. «Ο Θεός στ' αποδίνει». Έρχονταν κι άλλοι συγγενείς και γείτονες, πίνανε κρασί και πιάνανε το χορό. Ο μπαρμπας-Παναγιωτάκης σηκωνότανε πρώτος. Έβγαζε το μαντήλι του και καλούσε έναν έναν να χορέψει. Κι όταν ερχόταν η σειρά του, άρχιζε πάντα: «Μηλίτσα που 'σαι στο γκορεμό τα μήλα φορτωμένη» κι οι άλλοι συνόδευαν. Ακόμα από το μυαλό μου δεν έχει βγει ο ρυθμικός χτύπος των ποδιών στο πάτωμα.

Στο σπίτι μας ερχόταν ταχτικά. Έφτανε πάνω στ' άλογό του με το κόκκινο κιλίμι στο σαμάρι. Φώναζε δυνατά τον πατέρα μου κι έδενε το άλογο στη μουριά. Δεν είχε όμως ποτέ τα χέρια άδεια. Ξεφόρτωνε συνήθως ένα κοφίνι, που τότε είχε μέσα κεράσια, ντομάτες, σύκα, σταφύλια, πότε καρακολιές ακόμη. ένα σακκούλι πατάτες ή ένα πλεχτό μπουκάλι κρασί, για το καλό. Και μεις τα παιδιά τρέχαμε να τον απαντήσουμε, να πάρουμε τα πράγματα, να του βγάλουμε την τραγιάσκα, το παλτό. Να του κάνουμε θέση κοντά στο τζάκι να στεγνώσει τα ρούχα του από τη βροχή. Να του βάλουμε να φάει. Πόση διάθεση ξύπναε μέσα μας να τον φροντίσουμε, να τον περιποιηθούμε. Είχε σεμπριάσει με τον πατέρα μου, με τον οποίο χρόνια και χρόνια δεν αλλάζανε άσχημη λέξη. Αλλά και τα ζωντανά είχανε οϊντίσει, ευλογημένα και τα δύο.

Ο μπαρμπα-Παναγιωτάκης έφυγε ξαφνικά από τον κόσμο τούτο ένα πρωινό του Γενάρη. Είχε χιονίσει η Τσακωνιά κι ένα ξεροβόρι στέγωνε τη γησ και πάγωνε στο πέρασμά του τα πάντα. Κόσμος πολύς μολόγαε τα καλά που είχε κανομένα ο μπαρμπα-Παναγιωτάκης: Πόσο χρήσιμος φαινόταν σε ανάγκες και αρρώστιες, πόσες αγχορυτσιές είχε από μόνος του κεντρώσει σε αγλαδιές πέρα στα χωράφια. Ο πατέρας μου αμίλητος. Η μάνα μου μαλλιοτραβιότανε και μοιρολογούσε: «Στρατά τη στρατά περπατώ τ' αγνάρι σου γνωρίζω». Κάθε τόσο τράβαε το τσεμπερί και μονολογούσε: «Φτωχάδι Παναγιωτάκη, φτωχάδι Παναγιωτάκη»!...

Τώρα εγώ, πάνω από σαράντα χρόνια στον Καναδά, δεν μπορώ να βγάλω από την ψυχή μου τον μπαρμπα-Παναγιωτάκη. Δούλεψα πολύ, καζάντησα. Έκανα παιδιά κι αγρόνια, καλότυχα νά 'ναι. Πηγαίνω στο σπίτι τους και προσφέρω ό,τι έχω, όπως κι εσύ, μπαρμπα-Παναγιωτάκη, μα δε βρίσκω ό,τι έβρισκες στο φτωχικό μας. Δε βγαίνει από την καρδιά η κουβέντα. Πού πήγε η αγάπη, πού χάθηκε η καλοσύνη; Τόσο πολύ άλλαξε ο κόσμος;

Οδυσσέας

Κοινοτικός Προγραμματισμός

Η κοινότητα Ξηροκαμπίου έχει προγραμματίσει για το τρέχον έτος τα ακόλουθα: 1. Θα γίνει θέατρο στο χώρο της δεξαμενής, προϋπολογισμού 5.000.000 δρχ. μέσω του Α.Σ. «Φελία - Φάρις» από το ΕΑΠΤΑ 96-99. 2. Ανάπλαση πλατείας Κοινοτικού κτιρίου προϋπολογισμού 10.000.000 δρχ. από το ΥΠΕΧΩΔΕ. 3. Για αγροτική οδοποιία 4.000.000 δρχ. 4. Για διαπλάτυνση δρόμου από οικία Καλλονάκη προς Αγ. Νεκτάριο 2.000.000 δρχ. 5. Για αρδευτικό έργο Κυδωνίτσας (Μούσγας) 6.000.000 δρχ. 6. Για ασφαλτοστρώσεις δρόμων 5.000.000 δρχ. 7. Για επέκταση κοινοτικού ηλεκτροφωτισμού 2.000.000 δρχ. 8. Για διαπλάτυνση δρόμου Κ. Κουμουσιώτη 2.000.000 δρχ., και 9. Για αντικατάσταση σωλήνων δεξαμενής 1.000.000 δρχ.

Θανάσης Μ. Κωτσάκης

Συνδρομές

Για τη συνέχιση της έκδοσης της «Φάριδος»: Λεωνίδας Καπάκος (1.000 δρχ.), Έρρικα Καπάκου (1.000), Γεώργιος Καράμπελας (2.000), Γεώργιος Θ. Μανδραπήλιας (1.000), Παναγιώτης Γ. Κονίδης (1.000), Βασίλειος Ε. Ορφανάκος (1.000), Γεώργιος Π. Λάσκαρης (1.000), Χρήστος Π. Στούμπος (1.000), Λεωνίδας Γ. Ρηγάκος (1.000), Δημήτριος Κολλιανάτης (4.000), Γρίτης (1.000), Παναγιώτης Σγουπάκος (1.000), Κων/νος Α. Καλογεράς (3.500), Δημήτρης Π. Στούμπος (10.000), Χρήστος Κληρονόμος (1.000), Παναγιώτης Βλογιανίτης (1.000), Χρήστος Φεγγαράς (1.000), Αγγελική Βρατσίδα (1.000), Νικόλαος Μπουραζέλης (1.000), Ιωάννης Νικολακάκος (1.000), Καλλιόπη Παπαδάκου (1.000), Χρήστος Γ. Παπαδάκος (12.000), Σταύρος Γ. Παπαδάκος (2.000) και Τασία Παραμυθιώτη (2.000).

Παλιές ενθύμια

Κομμάτια από τη φτωχοζωή μας δεμένα για πάντα στο μυαλό μας και στο βάθος της ψυχής μας. Αχ αυτή η ξενιτιά πόσο οδυνηρή γίνεται στα ηλιοβασιλέματα της ζωής μας.

Κανείς από τους κατοίκους της κοινότητας Καμινίων (Δάφνης) και πέραν δεν ξεχνά το Λάζαρο Παυλίδη (το σιδηρουργό ή γύφτο), διότι αναμφισβήτητα υπήρξε ένας μεγάλος ευεργέτης. Ο μεγαλόψυχος Πόντιος ανταποκρίθηκε στις ανάγκες πολλών και η πόρτα του ήταν πάντοτε ανοιχτή σαν την καρδιά του. Αρκετοί μάθανε μια τέχνη, που αργότερα φάγανε ψωμί.

Αιωνία σου η μνήμη, αξιομακάριστε και επίτιμε Πρόεδρε.

Εάν κάποιος ήθελε να ευχηθεί στους νέους που εκπατρίζονται στο άγνωστο, μια πρακτική και χρήσιμη ευχή, θα τους έλεγε: μην ξεχνάτε ποτέ την αιματοποτισμένη μας πατρίδα Ελλάδα και, όταν έρθει ο καιρός, θυμηθείτε την παροιμία, προϊόν πείρας, «παπούτσι από τον τόπο σου και ας είναι και μπαλωμένο». Μάλιστα, κύριοι αναγνώστες, αυτή είναι η φωνή του πάθους και αργότερα κρυφού στεναγμού.

Μπορεί να μην ιδρύθηκε ποτέ σύλλογος κηπουρών, αλλά δύο ονόματα προεξέχουν: ο Λεωνίδας Λιντζέρης, από τα Κατσουλαίικα, και ο Μέγας Λάσκαρης από τα Λιακαίικα, δεσποτάτο Λασκαραίων. Οι δύο αυτοί μακαρίτες κάνανε τις αρχόντισσες Ξεροκαμπιού μαραθωνοδρόμους με τα πλατιά σελινόφυλλα, τα τρυφερά αντίδια και τις αγγουρομάνες.

Ο ορισμός των κατοχικών σχολείων δεν υπάρχει ακόμη στις σύγχρονες εγκυκλοπαίδειες διά λόγους ηθικής. Οι απεριγραπτες συνθήκες διαβίωσης έκαναν πολλούς εκπαιδευτικούς δικαιολογημένους παραβάτες, να δέχονται δηλαδή νυχτερινές ώρες δωράκια για να μην κοιμούνται νηστικοί και ονειρεύονται λουκούλεια γεύματα, τουτέστιν 10 οκάδες κριθάρι ή ένα μπιτονάκι λάδι ανεξαρτήτως βαθμού οξέων. Ο βαθμός 12 αυτομάτως άλλαζε σε 18 με ανεξίτηλο μολύβι ή πένα. Άτιμη Κατοχή, άλλαζες το ανθρώπινο μυαλό για πάντα.

Οι παλιότεροι θαυμαστές των Καλών Τεχνών ας θυμηθούν τους Αρίωνες τους κιθαρωδούς από τα Καμίνια, που με τα πνευστά και τα έγχορδά τους προσπαθούσαν να σαγηνεύσουν τις Σαββίνες της Πολοβίτσας... σπουδαίοι βάρδοι. Ανάθεμα στην Κατοχή που άλλαξε τα πάντα. Στις ρεματιές Γεργουνάκου και Σταρνιού ακόμη ηχούν οι μαγευτικές καντάδες, αθάνατες σειρήνες...

Εάν η παροιμία του Raleigh, N.C. ήταν μεγάλη και οι συμπατριώτες περισσότεροι, θα έπρεπε να ιδρύσουμε το σύλλογο «Θέμης», διότι ποιός μπορεί να ξεχάσει τον σύγχρονο Σωκράτη, τον χαρακτηριστικό τραγωδούτη, αλλά περήφανο και ανεξάρτητο Θέμη, που η παντοτεινή του ξυπολυσιά απειλούσε σοβαρά τη βιομηχανία του Αργύρη. Το βιβλίο «κόσμος» στην κωλότσεπη τον έκανε να αυτοαποκαλείται:

Ακαδημαϊκός. Γνωστόν είναι ότι ο πρόωρος θάνατός του οφείλεται στην Κατοχήν' στουμπαριάσθηκε από κλεψιμείκα κεράσια, όπως απεφάνθη η οικεία Ιατροδικαστική επιτροπή: Ε. Κοντάκος, Στ. Αθανασάκος και Θόδωρος Γ. Στο μακρινό του και αγύριστο ταξίδι, η μακάβρια ενδυμασία ήτανε από οίκο κακιάς ώρας, πλεκτές κάλτσες για τη λεωφόρο 'Αδης, φέρετρο από διάφορες τάβλες διαφόρων μεγεθών. Ας ευχηθούμε ότι μεταθανάτως θα ξεκουράζεται κάτω από καταπράσινες φορτωμένες κερασιές στον κήπο της Εδέμ και ας ελπίζουμε ότι οι τυμβωρύχοι δεν θα τον ενοχλήσουν ποτέ για τα τιμαλφή του.

Χρήστος Α. Καπετανάκος
Raleigh N.C. (U.S.A.)

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΝΕΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

Για τον ιερό ναό Αγίας Τριάδας, αλλά και για τα ξωκλήσια και παρεκκλήσια της ενορίας μας προσέφεραν χρήματα ως δωρεά από 1-6-95 έως 31-12-95 οι κάτωθι:

κ. Δημήτριος Χριστάκος 20.000 εις μνήμη του υιού του Βασιλείου, κ. Ελένη Καπετανάκου 10.000 εις μνήμη του συζύγου της Σταύρου, κ. Ελεονώρα Μακρή 12.500 εις μνήμη του υιού της Παντελή, κ. Γεώργιος Ανδρέακος 10.820, κ. Νικόλαος Γεωργόπουλος 10.000, κ. Πέτρος Κούρταλης 16.000, οι ένοικοι της πολυκατοικίας 'Εγγελης 41-51, Αθήνα εις μνήμη Βασιλείου Χριστάκου 20.000, κ. Σοφία Κονίδη 10.000, κ. Καλλιόπη Σταθάκου 233.000 για τον 'Αγιο Κωνσταντίνο Κουμουστάς, ανώνυμος κυρία 40.000, ανώνυμος κυρία 30.000, κ. Χρήστος Στούμπος 100.000 για τον Προφήτη Ηλία Κουμουστάς εις μνήμη του πατρός του Παναγιώτη, κ. Παναγιώτης Βλογιαννίτης 10.000, ο κ. Δημήτριος και η κ. Μαρίκα Σκουριώτη 50.000 υπέρ υγείας των τέκνων αυτών, κ. Γεωργία Ματθαίου 10.000, οικογένεια Στούμπου 100.000 για το κοιμητήριο Κουμουστάς, κ. Παναγιώτης Παναγιωτουνάκος 50.000, κ. Χρήστος Παπαδάκος 50.000 εις μνήμη ιατρού Ιωάννου Παπαδάκου.

Το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο Ξηροκαμπίου εκφράζει τις ολόθερμες ευχαριστίες του στους πιο πάνω δωρητές και επικαλείται την προστασία της Αγίας Τριάδας.

Νέα μέλη στο Εκκλησιαστικό Συμβούλιο και στο Ενοριακό Φιλόπτωχο Ταμείο

Κατόπιν σχετικής εγκυκλίου του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας στις 31-12-95 έληξε η θητεία των μελών των Εκκλησιαστικών Συμβουλίων, καθώς και των μελών των ενοριακών φιλοπτώχων Ταμείων, και από 1-1-96 ανέλαβαν νέα μέλη. Το νέο Εκκλησιαστικό Συμβούλιο Ξηροκαμπίου αποτελούν οι: Ιερέυς Γεώργιος Λάτσης, κ. Δημήτριος Ξηροπόδης, κ. Γεώργιος Καράμπελας, κ. Αναστάσιος Γιάννακας και κ. Χρήστος Κονίδης. Τα νέα μέλη του φιλοπτώχου ενοριακού ταμείου είναι οι: Ιερέυς Γεώργιος Λάτσης, κ. Χρήστος Κονίδης, κ. Βασιλική Βλάχου, δ. Βασιλική Κοκκορού και δ. Ελένη Σταρόγιαννη.

Νοσταλγικό άρωμα βιβλίου

Ο δρόμος για το Ξηροκάμπι αυτή τη φορά ήταν διαφορετικός. Δεν ακολούθησε την εθνική οδό Αθηνών-Κορίνθου, δεν πέρασε από τη σήραγγα του Αρτεμισίου την Τρίπολη και τη Σπάρτη. Δεν άφησε πίσω τα γκριζα χρώματα της πόλης συναντώντας το γαλάζιο ουρανού και θάλασσας, το καφέ της γης και το πράσινο· δε συνάντησε τα πολύ γνώριμα αρώματα της λεμονιάς και της πορτοκαλιάς.

Ο δρόμος για το Ξηροκάμπι αυτή τη φορά πέρασε μέσα από τις σελίδες και το άρωμα ενός παλιού βιβλίου. Θα 'χετε προσέξει τι όμορφα που είναι τα παλιά βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες· τι παράξενο άρωμα που έχουν· μας ταξιδεύουν σ' άλλους χρόνους και σ' άλλους κόσμους. Τα παλιά βιβλία τ' απολαμβάνουμε σχεδόν με όλες μας τις αισθήσεις. Τα πιάνουμε απαλά, σχεδόν χαιδεύοντας τις παλαιές σελίδες, που φοβόμαστε μη λιώσουν και χαθούν στα χέρια μας. Το θρόισμα των φύλλων τους μας χαιδεύει τ' αφτιά ψιθυρίζοντας πολλές ιστορίες. Τις ιστορίες των συγγραφέων τους, αλλά και τις ιστορίες των αναγνωστών τους. Τα μαύρα γράμματα σταθερά και αναλλοίωτα μέσα στο κιτρινωμένο από το χρόνο φόντο.

Ένα τέτοιο παλιό βιβλίο μ' έφερε κοντά στην ομάδα του περιοδικού ΦΑΡΙΣ και στους Ξηροκαμπίτες: «Ελληνικός οδηγός, Ιδιοκτησία Εταιρείας Κυριέρης - Γιαννόπουλος και Σια, Αθήναι 1920, σσ. 539-40». Ξεφύλλιζα και διάβαζα διάφορα, σημαντικά κι ασήμαντα, για χωριά και πόλεις, κωμοπόλεις, ανθρώπους, επαγγέλματα, προέδρους, σχολεία και εκκλησίες. Έβλεπα διαφημίσεις σε ασπρόμαυρες εικόνες και φωτογραφίες σαν παλιούς πίνακες. Κι έτσι ταξιδεύοντας ανάμεσα σε φύλλα και σελίδες, παραγράφους και στίχους, ανάμεσα σε λέξεις και γράμματα, πνεύματα και τόνους, κόμματα και τελείες, έφτασα στο Ξηροκάμπι. Σ' αυτό το ταξίδι σας καλώ. Τους παλιούς για να θυμηθείτε και να νοσταλγήσετε, τους νέους για να ρωτήσετε και να γνωρίσετε: ΞΗΡΟΚΑΜΠΙΟΝ (Κάτ. 1, 493).

Κοινότης τῆς τῶς ἐπαρχίας Λακεδαιμόνος τοῦ νομοῦ Λακωνίας. Σύγκειται ἐκ τῆς ὁμωνύμου Πρωτευούσης καὶ τῶν συνοικισμῶν ΑΡΚΑΣΑΔΕΣ, ΚΟΥΜΟΥΣΤΑ, ΜΑΜΟΥΣΟΥΜΠΑΣΗ καὶ ΔΙΑΚΕΪΚΑ. Κεῖται εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχ. πόλεως ΦΑΡΑΙ.

Κοινοτικὸν Συμβούλιον :

Πρόεδρος: Σκουριώτης Εὐστράτιος. Σύμβουλοι: Καρκαμπάσης Παντελῆς, Λεονταρίτης Γ., Λιακάκος Μάρ., Πουλᾶκος Σταῦρος, Φραγκῆς Π.

Συγκοινωνία. Ἐκ Σπάρτης ὄραι 2.45' πρὸς Ν.

Προϊόντα. Δημητριακὰ καὶ ἐλαιόκαρποι.

Ἄρχαι. Εἰρηνοδικεῖον.

Συμβολαιογραφεῖον: Σακελλαριάδης Κωνσταντῖνος.

Ναοί. Ἅγιος Δημήτριος, Ἅγιος Ἡλίας, Ἅγιος Κωνσταντῖνος, Ἁγία Τριάς. Ἐρεῖς δύο καὶ εἷς ἱερομόναχος.

Σχολεῖα. Ἐλλήν. Σχολεῖον. Δημοτικὸν Σχολεῖον Ἀρρένων. Δημοτ. Σχολ. Θηλέων.

Πανηγύρεις. Ἐκ 9-11 Μαρτίου, ἐμπορικῆ.

Ἐπαγγελματικὰ :

Ἀποικιακὰ. Ἀρνωτῆς Εὐάγγελος, Βολτῆς Εὐάγγελος, Κοκορὸς Γεώργιος, Πουλακάκος Σταῦρος, Ψηνάκης Σπυρίδων.

Δικολάβοι. Φραγκῆς Π. Κωνσταντῖνος.

Ἐγχώρια Προϊόντα. (Ἐξαγωγεῖς) Παπαδάκος Σ. Π.

Ἱατροί. Βολτῆς Κωνσταντῖνος, Ξανθάκος Μενέλαος, Σκουριώτης Π. Εὐστράτιος, Συκιώτης Κωνσταντῖνος.

Ἰφάσματα. Θεοφιλόπουλος Χαρίλαος, Λεονταρίτης Γ. Δημήτριος, Λιούνης Ἀγαμέμνων.

Φαρμακεία. Βολτῆ Κωνσταντῖνου, Σκουριώτου Ἀλεξάνδρου.

Γεωργία Θ. Τάρταρη

ΙΕΡΟΘΕΟΣ

Ο τελευταίος ηγούμενος της Ιεράς Μονής Γόλας

Ο πάτερ Ιερόθεος καταγόταν από την Παλαιοπαναγιά και το κοσμικόν του όνομα ήτο Ιωάννης Σαραντάκος. Εμόνασε εις την Ιεράν Μονήν Γόλας, αλλά ήτο και εφημέριος της Κουμουστάς.

Το έτος 1919 η Κουμουστά αποτελείτο από τριάντα περίπου οικογένειες, και όντας όλες σχεδόν πολύτεκνες, υπήρχαν πολλά παιδιά για το σχολείο.

Ο πάτερ Ιερόθεος λοιπόν, ως πνευματικός πατέρας, εφρόντισε προς τούτο ιδρύοντας ιδιωτικό σχολείο στην Κουμουστά, φέρνοντας γραμματοδιδάσκαλο από τη Μάνη ονόματι Παυλέα. Έτσι το 1919 λειτουργεί ιδιωτικό σχολείο με είκοσι επτά μαθητές.

Σαν ιδιωτικό λειτούργησε δύο έτη και έπειτα περιήλθε εις το Δημόσιο και διδάσκαλος διορίσθηκε από το Άγιο Γυθείου ονόματι Δημητρακέας.

Το 1924 το ελληνικό κράτος εδέχθη το νέο ημερολόγιο. Τούτο έφερε σύγχυση εις την εκκλησία με συνέπεια τους παλαιοημερολογίτες και νεοημερολογίτες.

Ο πάτερ Ιερόθεος, πιστός εις τας πατερικάς παραδόσεις, δεν εδέχθη το νέο ημερολόγιο. Τότε ο Μητροπολίτης της Σπάρτης Γερμανός Τρωιάνος τον εκάλεσε και του πρότεινε να ακολουθήσει την αλλαγή, αλλά αυτός αρνήθηκε.

Το 1930 το κράτος ανέλαβε να πληρώνει τους κληρικούς σαν υπαλλήλους. Ούτε αυτό εδέχθη ο Ιερόθεος και ζούσε στην Ιερά Μονή της Γόλας ως ασκητής. Ιερουργούσε όμως με το παλαιόν στην Κουμουστά. Πάντα εφρόντιζε για το σχολείο. Εμούρρασε βιβλιάρια αγίων στους μαθητές και έσπειρε την πίστη του Θεού η οποία, ως απεδείχθη, εβλάστησε και έπειτα από λίγα χρόνια δυο παιδιά της οικογένειας Κονίδη μετέβησαν εις το Άγιον Όρος.

Ο πάτερ Πρόκλος εμόνασε εις την Ιεράν Μονήν Βατοπεδίου και ο πάτερ Αρσένιος που μονάζει εις την Ιεράν Μονήν Ξηροποτάμου. Ο πάτερ Πρόκλος απέθανε το 1978.

Όταν το 1935 απελύθη από το στρατό και ήρθα στην Κουμουστά, έτυχε να συζητήσουμε και μου είπε τα εξής: «Σε λίγα χρόνια θα έχουμε πόλεμο· θα δούμε Ιταλούς, Γερμανούς· αδελφό να σκοτώνει αδελφό, ανθρώπους να πεθαίνουν από την πείνα». Προς τούτο συνιστούσε στους κατοίκους να προβαίνουν σε προμήθειες.

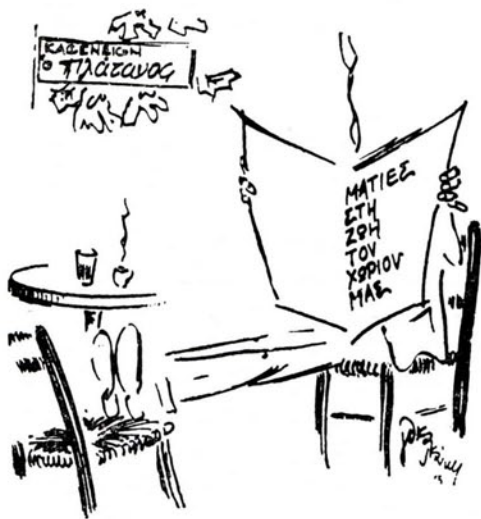
Το 1942 με την πείνα αναγκάσθηκε να εγκαταλείψει το μοναστήρι και κατοίκησε στην Παλαιοπαναγιά σε χαμοκέλα του αδελφού του.

Το 1944 τον επισκέφθηκα εκεί μαζί με τον πατέρα Αρσένιο.

Απεδήμησε εις Κύριον το 1947 από μόλυνση του αίματος.

Πολλά χρεωστώ εις τον πατέρα Ιερόθεον, τον θεωρώ πνευματικό μου πατέρα και αναφωνώ: αιωνία σου η μνήμη, αξιομακάριστε.

Παναγιώτης Η. Κονίδης

Τα νέα μας

ΓΑΜΟΙ

Παντρεύτηκαν οι: η Αθηνά Σταρόγιαννη του Παναγιώτη τον Παντελή Λαμπρινό του Γεωργίου, η Νίκη Αργυροπούλου του Σταύρου τον Νικόλαο Κουμουτσίδα του Στεφάνου, η Καλλιόπη Ρηγάκου του Νικολάου τον Γεώργιο Ρηγάκο του Σταύρου.

ΠΑΛΑΙΟΠΑΝΑΓΙΑ

ΘΑΝΑΤΟΙ

Απεβίωσαν οι: Παναγιώτα Σπυριδάκου χήρα Παναγιώτη ετών 84, η Γεωργία Πλαϊνού χήρα Νικολάου ετών 82, ο Ιωάννης Γιαλελής του Γεωργίου ετών 83, η Παναγιώτα Χαντζάκου χήρα Βασιλείου ετών 88.

ΓΑΜΟΙ

Παντρεύτηκαν οι: η Πολυτίμη Καλαμαρά του Σπύρου τον Κων/νο Ταμπάκη του Αθανασίου, η Γεωργία Δογαντζή του Παναγιώτη τον Κων/νο Μαλαβάζο.

ΠΟΤΑΜΙΑ

ΘΑΝΑΤΟΙ

Πέθανε ο Σωτήριος Γιαννοπουλος ετών 82.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Η Κανακάκη Μάρθα σύζυγος Ηλία Σταυρόπουλου απέκτησε κορίτσι, η Αργυροπούλου Ιωάννα σύζυγος Αθανασίου Γιαννόπουλου απέκτησε κορίτσι, η Γαρυφαλλιά Κούρταλη σύζυγος Γεωργίου Γιαννόπουλου απέκτησε αγόρι, η Άννα Φανουράκη σύζυγος Νίκου Νικολακάκου απέκτησε κορίτσι.

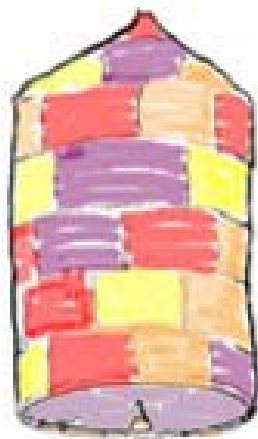
ΞΗΡΟΚΑΜΠΙ

ΘΑΝΑΤΟΙ

Απεβίωσαν οι: Σωτήριος Βατικιώτης του Πέτρου ετών 85, Ευαγγελία Μούτουλα του Παντελή ετών 94, Ελένη Αλειφέρη του Ευάγγελου ετών 97, Όλγα Χίου του Νικολάου ετών 87, Αθηνά Σκληρού του Δημητρίου ετών 89, Ευάγγελος Κακολιάς του Χρήστου ετών 63, Ευσταθία Μιχαλάκου του Αναστασίου ετών 83, Γεώργιος Μανωλακίδης του Σταματίου ετών 76, Προκόπιος Ρέββας του Δημητρίου ετών 88, Ευάγγελος Μούτουλας του Λυκούργου ετών 86, Παναγιώτα Μανδραπήλια του Βασιλείου ετών 89.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Η Καλλιόπη Μανδραπήλια σύζυγος Κων/νου Ρηγάκου απέκτησε αγόρι, η Ελένη Μανδραπήλια σύζυγος Δημητρίου Έρη απέκτησε κορίτσι, η Ευδοκία Παπαδοπούλου σύζυγος Ηλία Σολωμού απέκτησε κορίτσι, η Κυριακή Γιάννακα σύζυγος Κων/νου Σταρόγιαννη απέκτησε κορίτσι, η Αριστέα Σκοπελίτου σύζυγος Ιωάννη Βατικιώτη απέκτησε αγόρι.

γδαρμένας

<http://micro-kosmos.uoa.gr> (→ η Φάρμα)

[Προβολή βίντεο](#)

